

Cyflwyniad

Dangosair poster hyn gwybodaeth ar Epilepsi. Anhwylder ar yr ymennydd yw epilepsi sy'n achosi trawiadau cylchol, digymell (Epilepsy Foundation,2022). Yn y poster hwn bydd ynedrych ar rai o’r pethau pwysig y dylai pobl wybod am epilepsi mae’n cynnwys gwybodaeth am y canlynol;

- Esboniad o beth yw Epilepsi.
- Hanes Epilepsi
- Symptomau Epilepsi.
- Sut mae Epilepsi yn cael ei diagnosis
- Rhwystrau Epilepsi
- Strategathau Epilepsi
- Casgliad

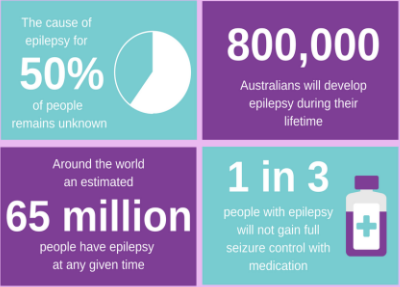
Dewisodd yr ymarferydd siarad am epilepsi i gael gwell dealltwriaeth o sut mae’n cael ei sbarduno a sut i gefnogi plant sy’n cael diagnosis ohono.

Hanes epilepsi

Mae hanes epilepsi yn gymysg â hanes bodolaeth ddynol; gellir olrhain yr adroddiadau cyntaf ar epilepsi yn ôl i destunau Assyriaidd, bron i 2,000 CC (Hindawi, 2014).

Ar ddiwedd y 19eg ganrif, cafodd epilepsi ei gamddeall a'i stigmatieddio i raddau helaeth. Nid oedd y rhagolygon cyflogaeth ar gyfer pobl â'r cyflwr bron yn bodoli. Daeth llawer i ben yn nhlotai neu loches Lloegr Fictoriaidd (Epilepsy society, 2020).

Epilepsy: The Facts

Beth Yw Epilepsi?

Mae epilepsi yn gyflwr cyffredin sy'n effeithio ar yr ymennydd ac yn achosi trawiadau aml (Nhs, 2020). Mae epilepsi yn anhwylder system nerfol ganolog (niwrolegol) lle mae gweithgaredd yr ymennydd yn mynd yn annormal, gan achosi trawiadau neu gyfnodau o ymddygiad anarferol, synhwrau ac weithiau colli ymwybyddiaeth (May clinic,2022)Gall epilepsi a ffitiau ddatblygu mewn unrhyw berson ar unrhyw oedran. Mae trawiadau ac epilepsi yn fwy cyffredin ymhlith plant ifanc a phobl hŷn (Epilepsy foundation, 2022). Mae Medical News Today (2019) wedi adrodd bod pedwar prif fath o epilepsi: ffocal, cyffredinol, cyfuniad ffocal a chyffredinol, acanhysbys.

Mae epilepsi ffocal yn gyflwr niwrolegol sy'n drawiad sy'n effeithio ar hanner yr ymennydd (John Hopkins Medicine, 2023).

Mae epilepsi cyffredinol yn fath o epilepsi lle mae'r trawiadau yn dod o'r ymennydd cyfan ar unwaith (Sefydliad niwroleg a niwrolawdriniaeth, 2023).

Mae epilepsi ffocws a chyffredinol cyfun yn gysylltiedig â syndrom dravet, sy’n ffurf brin, gydol oes o epilepsi (newyddion meddygol heddiw, 2019).

Epilepsi anhysbys yw pan nad yw dechrau trawiad yn hysbys (Epilepsy Foundation, 2022).

Mae Swaminathan (2018) yn nodi, gyda’r diagnosis a’r triniaethau cywir, y gall y rhan fwyaf o gleifion fyw bywyd normal. y

Nid oes unrhyw achos canfyddadwy mewn tua hanner y bobl sydd â'r cyflwr ar gyfer epilepsi. Yn yr hanner arall, gellir olrhain yr amodau i ffactorau amrywiol gan gynnwys:

- Trawma pen
- Diffyg ocsigen ynystod genedigaeth
- Tiwmor ar yr ymennydd
- Anaf difrifol i'r pen

(Mayo Clinic, 2021).

Symptomau

Prifsymptom epilepsi yw trawiadau dro ar ôl tro. Mae'r rhain yn hyrddiau sydyn o weithgarwch trydanol yn yr ymennydd sy'n effeithio dros dro ar sut mae'n gweithio (Nhs, 2020).

mae symptomau eraill yn cynnwys;

- Syllu
- Colli ymwybyddiaeth
- Symudiadau llarpio'r breichiau a'r coesau
- Cwmpo'n sydyn heb unrhyw reswm amlwg, yn enwedig pan fydd yn gysylltiedig â cholli ymwybyddiaeth

(Nationwide Children's Hospital,2023).

Diagnosis o Epilepsi

Y cam cyntaf i'w gymryd ar ôl cael trawiad yw siarad â meddyg teulu. Gall y meddyg teulu wneud atgyfeiriad at arbenigwr sydd fel arfer yn feddyg a elwir yn niwrolegydd(GIG, 2020).

Mae person yn cael diagnosis o epilepsi pan fydd wedi cael dau drawiad neu fwy (CDC, 2022)

Profion a ddefnyddir i wneud diagnosis o epilepsi;

- Electroenseffalogram (EEG)
- Delwedd cyseiniant magnetig (MRI)
- profion gwaed
- Electrocardiogram (ECG)

Mae triniaeth ar gael i bobl ag epilesi a gall eu helpu i gael llai o drawiadau, neu roi’r gorau i gael trawiadau yn gyfan gwbl (nhs, 2020). Y triniaethau sydd ar gael yw'r canlynol;

- Meddyginiaeth
- Llawfeddygaeth
- Dyfais trydan
- Deiet arbennig

(Freepik,2013)

Rhwystrau

Gall epilepsi gael effaith seicogymdeithasol ar blant a all wneud i blant deimlo'n annifyr am gael trawiadau gan wneud iddynt deimlo'n anghyfforddus. Mae rhwystrau eraill yn cynnwys; Stigma a all arwain at broblemau emosïynol fel gofid, straen a phryder a allai hefyd arwain at fwlio wrth plant eraill. Gall epilepsi hefyd effeithio ar y cof, canolbwyntio a sylw.

Gall rhwystrau ariannol fod yn achos arall o bryder i blant ag epilepsi gan y gall y gost i’r ysgol o ddarparu cymorth a goruchwyliaeth ychwanegol gael ei ystyried yn afresymol yn ogystal â chost i wasanaethau eraill o gael mynediad at hyfforddiant epilepsi.

Rhwystyr eraill yw presenoldeb gwael oherwydd cael eich tynnu o’r dosbarth ar ôl pob trawiad oherwydd polisi’r ysgol, (Epilepsi Ifanc, 2013).

yn ol Morgan (2017) Bydd tua hanner y plant sydd ag epilepsi yn cael rhyw fath o anhawster dysgu. Yr anhawsterau mwyaf cyffredin fyddai sylw, iaith a chof.

Strategaethau

Y strategaeth gyntaf o fewn y lleoliad gofal plant i’w dilyn, fydd cael cyfarfod gyda rhieni a staff i drafod diagnosis y plentyn (epilepsi) a gwybodaeth bellach megis y math o drawiad y mae’r plentyn yn ei gael, sut i ddelio ag ef, pryd y mae yn dod yn argyfwng, unrhyw beth sy’n sbarduno’r trawiadau yn benodol ac unrhyw feddyginiaeth y bydd ei hangen ar y plentyn yn y lleoliad (Epilepsy Action, 2020). mae hefyd yn bwysig bod yr holl staff yn gwybod cymaint o wybodaeth â phosibl am epilepsi neu yn dilyn cwrs hyfforddi ymwybyddiaeth o Epilepsi (hyfforddiant cyflym iawn, 2023). Dylai nyrs yr ysgol wybod hanes llawn y plentyn o’r trawiadau a dylai fod yno i helpu ar unrhyw adeg, Dylai’r plentyn hefyd wybod os yw'n teimlo bod ffitiau'n digwydd y dylai fynd at y nyrs. Dylid cadw pecyn cymorth cyntaf mewn lle diogel gyda’r anghenion cywir y unigol rhag ofn y bydd argyfwng. Yn ogystal â chysylltiadau brys fel y gellir cysylltu â rhieni/gyrfaoedd ar unwaith. Os bydd trawiad yn digwydd mae’n bwysig cadw cofnod o’r hyn a ddigwyddodd ar yr adeg felly bydd angen i aelod o staff lenwi ffurflen feddygol.

Mater i’r staff hefyd fydd cefnogi’r plentyn ymhellach, gallwn ddechrau gwneud hyn drwy wneud yr ystafell ddosbarth yn ‘gyfeillgar i epilepsi’ gan sicrhau nad oes unrhyw wrthrychau caled neu finiog yn yr ystafell ddosbarth y gallai’r plentyn gwympo a mynt ac achosi niwed iddo’i hun (UNG, 2023). Sicrhair osgoi unrhyw beth yn yr ystafell ddosbarth a allai achosi trawiad.

(Epilepsy foundation, 2022)

Casgliad

I gloi, yn ôl Mass General for Children (2023) Mae gan tua 50 y cant o blant ag epilepsi ryw fath o anhawster dysgu. Y swyddogaethau y mae epilepsi yn dylanwadu arnynt amlaf yw lleferydd ac iaith, sylw, cof, a gweithrediad gweithredol.

Yn ystod y cyflwyniad hwn cesglir bod plant ag epilepsi yn ei chael hi’n anodd yn yr ysgol mewn sawl ffordd megis straen neu’n brwydro i ganolbwyntio a gall bwlio hefyd fod yn rhwystr arall felly awgrymir bod athrawon acaelodau eraill o staff yn cael hyfforddiant neu os na all yr ysgol methu fforddio mae angen iddynt gasglu cymaint o wybodaeth â phosibl o dafenni neu lyfr neu hyd yn oed drafod gyda rhieni’r plentyn.

CDC(2022) frequently asked questions about epilepsy?. Available from: <https://www.cdc.gov/epilepsy/about/faq.htm> (Accessed on 14/01/2023)

Cleveland Clinic (2023) Dravet Syndrome. Available from: <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/22517-dravet-syndrome> (Accessed on 09/01/2023)

Coppola, G (2014) Highlights in the history of Epilepsy: the last 200 years. Available from: <https://www.hindawi.com/journals/ert/2014/582039/> (Accessed on 11/01/2023)

Epilepsy action (2020) About Epilepsy. Available from: https://www.epilepsy.org.uk/?gclid=EAIaIQobChMIj7Luk_PU_AIVCtTtCh0cLw9SEAAAYASAAEglUWPD_BwE (Accessed on 09/01/2023)

Epsy(2022) The history of epilepsy - the ancient world. Available from: <https://www.etsyhealth.com/seizure-epilepsy-blog/the-history-of-epilepsy-the-ancient-world> (Accessed on 08/01/2023)

Epilepsy Foundation (2022) Epilepsy for parents. Available from: <https://www.epilepsy.com/parents-and-caregivers/kids/school-child-care> (Accessed on 03/01/2023)

Epilepsy Foundation (2022) Epilepsy: seizure types. Available from: <https://www.epilepsy.com/what-is-epilepsy/seizure-types> (Accessed on 03/01/2023)

Ford, D (2013) Young Epilepsy. Available from: <https://www.youngepilepsy.org.uk/dmdocuments/research-reports/research-project-reports/inclusion-report%20LOW%20RES.pdf> (Accessed on 12/01/2023)

High Speed Training(2023) Epilepsy Training awareness. Available from: https://www.highspeedtraining.co.uk/courses/safeguarding/epilepsy-awareness-training/?gclid=EAIaIQobChMIQvmat_PU_AIVw9DtCh2F0wkBEAAAYASAAEgLYKfD_BwE (Accessed on 10/01/2023)

Hopkins Medicine (2023) Epilepsy: Focal. Available from: <https://www.hopkinsmedicine.org/health/conditions-and-diseases/epilepsy/focal-epilepsy> (Accessed on 13/01/2023)

Institute of Neurology and Neurosurgery (2023) Available from: <https://www.inst-neuro.com/services/epilepsy/primary-generalized-epilepsy/> (Accessed on 10/01/2023)

Magiorkinis, E. Sidiropoulou, K. Diamantis, A (2009) Hallmarks in the history of epilepsy: epilepsy in antiquity. Available from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19963440/> (Accessed on 09/01/2023)

Magiorkinis, E. Diamantis, A. Sidiropoulou, K. Panteliadis, C. (2014) Highlights in the history of epilepsy: the last 200 years [Hindawi Publishing Corporation] Available from: <https://downloads.hindawi.com/archive/2014/582039.pdf> (Accessed on 15/01/2023)

Massachusetts General Hospital (2023) Childhood Epilepsy. Available from: <https://www.massgeneral.org/children/epilepsy/education/learning> (Accessed on 12/01/2023)

Medical News Today (2021) What to know about 4 types of epilepsy. Available from: <https://www.medicalnewstoday.com/articles/types-of-epilepsy#types> (Accessed on 11/01/2023)

Mayo Clinic (2021) Epilepsy: symptoms and causes. Available from: <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/epilepsy/symptoms-causes/syc-20350093> (Accessed on 10/01/2023)

Nationwide Children's Hospital (2023) What is epilepsy? Available from: <https://www.nationwidechildrens.org/conditions/epilepsy> (Accessed on 11/01/2023)

NHS (2020) Epilepsy: symptoms. Available from: <https://www.nhs.uk/conditions/epilepsy/symptoms/> (Accessed on 11/01/2023)

Swaminathan, A (2018) Nebraska Medicine; with right treatment, most epilepsy patients can live normal lives. Available from: <https://www.nebraskamed.com/neurological-care/epilepsy/with-right-treatment-most-epilepsy-patients-can-live-normal-lives> (Accessed on 12/01/2023)

UNG(2023) Seizure guideline for the classroom. Available from: <https://ung.edu/student-accessibility-services/resources-and-links/faculty-information/seizure-guidelines-for-the-classroom.php> (Accessed on 12/01/2023)